

Werk aan de winkel in de jeugdgezondheidszorg

Column van Inge Steinbuch voor JGZ Captise dd april 2016.

We leven ruim een jaar na de decentralisatie van zorg voor jeugd naar de gemeenten en de inrichting van het sociaal domein. Het begrip transformatie wordt volop gebruikt, maar wat is dat en wat wordt daaronder verstaan. Daar kun je uren over vergaderen. Wat is het? Welke woorden geef je eraan? En betekenen die dan voor iedereen wel hetzelfde? Het spreken van dezelfde taal is belangrijk, want we moeten elkaar wel begrijpen en goed verstaan. Alleen dan kunnen we adequaat samenwerken. De transformatie heeft twee grote opgaven.

Voor mij zijn de twee grootste opgaven van de transformatie:

1. de beweging naar voren: meer preventie, d.w.z. normaliseren en eerder lichte hulp als het kan en direct zwaardere hulp als dat nodig is. Dan kan eerder in het proces veel ellende voor het kind worden voorkomen en daarmee geld worden bespaard voor de maatschappij. Preventie vraagt om investering aan de voorkant. Dit heeft naar mijn idee nog onvoldoende gestalte gekregen. Ik snap wel dat dat komt door de grote hoeveelheid taken en uitdagingen die de transitie met zich meebrengt voor gemeenten en organisaties. Maar actiegericht op preventie is nu hard nodig, anders kunnen gemeenten de geplande bezuinigingen nooit halen, want minder instroom in zware zorg gaat niet vanzelf.
2. de cultuuromslag naar meer eigen regie voor de cliënt en (dus) meer ruimte voor de professional. In het Programma Professionalisering Jeugdhulp en Jeugdbescherming wordt dit uitgedrukt in de gemeenschappelijke basis, ofwel het 'ondergoed dat elke professional in het jeugddomein draagt' of zou moeten dragen. De elementen zijn: aansluiten bij wat de cliënt belangrijk vindt, cliëntgericht werken, signaleren, versterken eigen kracht en zelfregie, veiligheid bevorderen, werken vanuit een integrale blik, samenwerken, een leven lang leren en reflecteren.

Vragen

Ik hoor regelmatig dat dit de manier is waarop al wordt gewerkt. De gedachte is: "Wij staan naast het kind en het gezin". Maar is dat ook getoetst bij het kind en/of het gezin? Vraag om feedback, de beleving van het kind en zijn naasten komt immers niet altijd overeen met de beleving van de professional. En het samenwerken hoe pro-actief zijn we daarin? Reflecteren we over de eigen sectorgrenzen heen om te evalueren en leren wat een volgende keer beter kan?

Soms nog minder uit de verf

Er is nog veel werk aan de winkel, ook voor de jeugdgezondheidszorg! Er zijn plaatsen waar het al heel goed werkt, en plaatsen waar dat nog minder uit de verf komt. Zo sprak ik kortgeleden een moeder waarvan de zoon inmiddels vier maanden thuis zit van school. Ze had weliswaar een prettig verlopend gesprek met de jeugdarts achter de rug, maar het resultaat was ronduit teleurstellend. De jeugdarts vertelde dat ze alleen maar wat gaat doen als de school daarom vraagt.

Of de moeder van een jongen met een licht verstandelijke beperking, die door het wijkteam naar de voetbalclub was verwezen. Dat was voor haar geen goede oplossing. Haar poging tot een gesprek hierover met JGZ strandde. Een afspraak werd niet gemaakt, want zo luidde het antwoord "daar was de JGZ niet voor".

En een moeder die graag met haar pasgeboren baby naar het consultatiebureau in haar toekomstige woonplaats wilde om daar alvast andere moeders te leren kennen. Dat kon niet: een gemiste kans om haar netwerk te versterken.

JGZ als ambassadeur van kind en naasten

In al deze situaties had de JGZ een actieve rol, ondersteunend aan de ouders of jongere zelf, kunnen, mogen en moeten nemen. Het zijn voorbeelden van professionals die vastzitten in het systeem. De JGZ zou als ambassadeur de stem van het kind en hun naasten kunnen en moeten zijn. Juist ook in lastige situaties met de ouder/jeugdige kijken wat er nodig is voor dit kind en hen op weg helpen. Daarvoor heb je expertise, lef en een goed netwerk nodig. Dat de JGZ die rol oppakt is hard nodig, want er zitten nog te veel kinderen in de knel. Alleen zo kan JGZ met recht het fundament van de jeugdsector worden.

Inge Steinbuch

Senior consultant ActiZ Jeugd